

АНУЇТЕТНИЙ ГРАФІК ПОГАШЕННЯ КРЕДИТІВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Момот О.М.

У статті розкрито сутність і побудову ануїтетного графіку погашення кредиту. Визначено можливість і доцільність застосування ануїтетного графіку погашення кредиту при кредитуванні та реструктуризації прострочених боргів. Розкриті переваги та недоліки як для позичальника, так і для банку ануїтетного графіку погашення кредиту у порівнянні зі стандартним.

Кількість бібліографічних посилань – 3, мова – українська.

Ключові слова: кредит, ануїтет, ануїтетний графік погашення кредиту, стандартний графік погашення кредиту.

ВСТУП

Економічні зрушення, що відбулися в країні в останні роки засвідчили суттєву роль банківського кредиту і кредитування в сучасній економіці. Разом з тим, висока концентрація банків, розширення ними мереж філій та збільшення ролі кредитування в економіці породжує нові проблеми в сфері банківського кредитування суб'єктів підприємництва та населення [3]. Особливо це стосується сучасного стану ринку кредитування України, який знаходиться під впливом світової фінансової кризи. Це вимагає своєчасної розробки та впровадження нових і удосконалення діючих механізмів кредитування та реструктуризації прострочених кредитів.

Теоретичним й практичним питанням банківського кредитування присвячені праці відомих учених П. Роуза, Д. Полфремана, Є. Долана, О. Васюренка, Б. Івасіва, А. Мороза, М. Савлука, Н. Внукової та інших. Проте ряд питань банківського кредитування суб'єктів господарювання та населення залишаються дискусійними та недостатньо адаптованими до практичного використання. Зокрема недостатньо дослідженим залишається питання доцільності та доречності використання ануїтетного графіку погашення кредитів.

Метою статті є визначення переваг та недоліків використання ануїтетного графіку погашення кредитів як для комерційних банків, так і для їх клієнтів-позичальників.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

«Ануїтет – це рівні один одному грошові платежі, які сплачуються через певні проміжки часу в рахунок погашення отриманого кредиту, позики та відсотків за ним» [2]. З наведеного визначення стає зрозумілим, що погашення кредиту за ануїтетом – це погашення згідно з графіком платежів із зазначенням однакових сум у кожному періоді у той час, коли за стандартною (класичною) схемою погашення кредиту сума платежів зменшується з кожним наступним періодом погашення кредиту.

Щомісячний платіж за кредитом складається з сум погашення відсотків та частини основного боргу (тіла кредиту). Різниця у виплатах за класичною та ануїтетною схемами погашення полягає в різній пропорції суми погашення відсотків та суми погашення тіла кредиту в щомісячному платежі.

Стандартний графік погашення кредиту складається за такою схемою: основна сума боргу ділиться на кількість періодів погашення кредиту – сума щомісячного платежу за тілом кредиту (вона є фіксованою); відсотки нараховуються в кожному періоді погашення на залишок суми основного боргу – сума погашення відсотків за кредитом (зменшується з кожним наступним періодом погашення). Щомісячний платіж за кредитом дорівнює сумі платежів за тілом кредиту та відсотків (зменшується з кожним наступним періодом погашення).

Для прикладу розрахуємо стандартний графік погашення кредиту в сумі 120 000 у.о. строком на 12 місяців з виплатою 15 відсотків річних. Щомісячний платіж за тілом кредиту = $120\,000 : 12 = 10\,000$ у.о. Відсотки нараховуються на залишок основного боргу. У перший місяць погашення сума відсотків = $120\,000 \times 0,15 : 12 = 1\,500$ у.о. Графік погашення даного кредиту за класичною схемою зображено у таблиці 1.

Згідно даних таблиці 1 за вищенаведеними умовами кредитування переплата за кредитом за класичної схеми його погашення складає 9 750 у.о. або 8,13%.

Ануїтетний графік погашення складається за наступною схемою: визначається сума незмінного щомісячного платежу за формулою 1:

$$ЩП = СК \times k, \quad (1)$$

де ЩП – сума щомісячного платежу, у.о.;

$СК$ – сума кредиту, у.о.;

k – коефіцієнт анuitету.

Коефіцієнт анuitету розраховується за формулою 2.

Таблиця 1 Стандартний графік погашення кредиту

№ періоду	Залишок основної суми боргу	Погашення основного боргу	Погашення відсотків	Щомісячний платіж
1	120 000	10 000	1 500	11 500
2	110 000	10 000	1 375	11 375
3	100 000	10 000	1 250	11 250
4	90 000	10 000	1 125	11 125
5	80 000	10 000	1 000	11 000
6	70 000	10 000	875	10 875
7	60 000	10 000	750	10 750
8	50 000	10 000	625	10 625
9	40 000	10 000	500	10 500
10	30 000	10 000	375	10 375
11	20 000	10 000	250	10 250
12	10 000	10 000	125	10 125
Всього:	x	120 000	9 750	129 750

$$k = \frac{i \times (1+i)^{KП}}{(1+i)^{KП} - 1}, \quad (2)$$

де i – відсоткова ставка, в частках (якщо виплати здійснюються щомісячно, то річну відсоткову ставку необхідно поділити на 12);

$KП$ – кількість періодів погашення (строк, на який видано кредит).

Відсотки за кредитом при анuitетній схемі погашення кредиту нараховуються як і за класичною схемою – на залишок основної суми боргу (зменшуються з кожним наступним періодом погашення). Платіж за тілом кредиту дорівнює різниці між щомісячним платежем та сумою відсотків (збільшується з кожним наступним періодом).

Розглянемо вищенаведений приклад за умови погашення кредиту за анuitетною схемою. Застосувавши формулу 1 визначимо, що щомісячний платіж за кредитом становитиме 10831 у.о. Відсотки у перший місяць погашення кредиту будуть дорівнювати $120\,000 \times 0,15 : 12 = 1\,500$ у.о. (так само як і за класичної схеми погашення кредиту). Графік погашення даного кредиту за анuitетною схемою зображено у таблиці 2.

Згідно даних таблиці 2 за вищенаведеними умовами кредитування переплата за кредитом за анuitетною схемою його погашення складає 9 972 у.о. або 8,31%.

Порівнюючи щомісячні виплати за обома схемами погашення видно, що щомісячний платіж за анuitетним графіком погашення значно менший, ніж за стандартним, а значить і навантаження на бюджет позичальника буде меншим. У той же час анuitетний графік погашення поступається за сумою погашення основного боргу, що призведе до збільшення виплат за відсотками у порівнянні зі стандартним графіком погашення кредиту. Порівняння переплати за обома графіками погашення дає змогу визначити, що за анuitетною схемою погашення переплата більша на 222 у.о. або на 0,18%. Але слід зазначити, що ця різниця збільшуватиметься за умови збільшення відсоткової ставки чи строку кредитування або того та іншого одночасно.

Таблиця 2 Анuitетний графік погашення кредиту

№ періоду	Залишок основної суми боргу	Погашення основного боргу	Погашення відсотків	Щомісячний платіж
1	120 000	9 331	1 500	10 831
2	110 669	9 448	1 383	10 831
3	101 221	9 566	1 265	10 831
4	91 655	9 685	1 146	10 831
5	81 970	9 806	1 025	10 831
6	72 164	9 929	902	10 831
7	62 235	10 053	778	10 831

8	52 182	10 179	652	10 831
9	42 003	10 306	525	10 831
10	31 697	10 435	396	10 831
11	21 262	10 565	266	10 831
12	10 697	10 697	134	10 831
Всього:	x	120 000	9 972	129 972

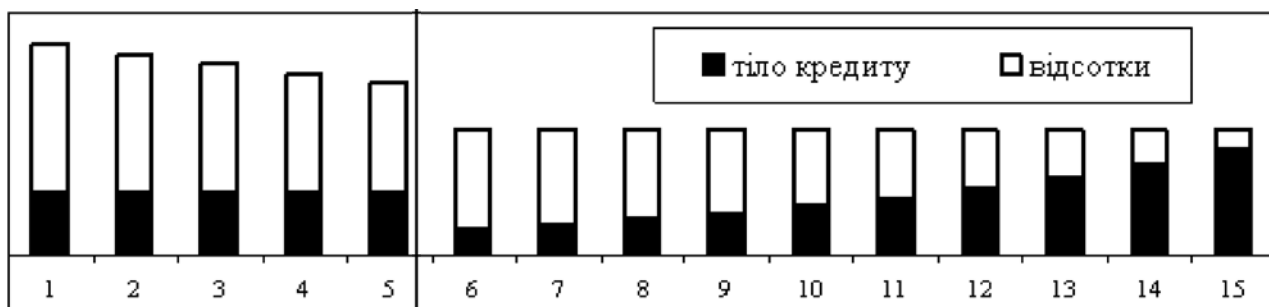
Таким чином, якщо розглядати лише фактичний розмір переплати за ануїтетним графіком погашення у порівнянні з класичним, то перевага буде на боці останнього. Проте є чинники, які роблять ануїтет досить привабливим.

Багатьом клієнтам-позичальникам зручно планувати щомісячні витрати, маючи визначену та незмінну щомісячну суму платежу за кредитом. Крім того, у кожній кредитній установі є свої вимоги щодо співвідношення платежу за кредитом до доходів позичальника. У разі, коли це співвідношення, виходячи з суми погашення за стандартним графіком, не відповідає вимогам кредитної установи, позичальнику пропонують отримання кредиту за умови погашення його за ануїтетною схемою погашення кредиту, що зменшує суму щомісячного платежу і, як наслідок, дозволяє отримати кредит. В таких випадках позичальник постає перед вибором: отримати більшу суму кредиту з ануїтетним графіком погашення і більшою переплатою чи меншу зі стандартним.

Важливим аспектом вибору графіка погашення кредиту є можливість дострокового погашення кредиту. Більшість банків пропонують погашення кредиту за класичною чи ануїтетною схемою на вибір, не змінюючи при цьому інших умов кредитного договору. Але є й такі кредитні установи, які забороняють дострокове погашення кредиту з ануїтетним графіком погашення або зараховують суми переплат в рахунок останніх місяців кредитування, або при довгостроковому погашенні кредиту позичальник змушений заплатити банку додаткову комісію. В цих випадках позичальник не зменшує суму переплати, а лише скорочує строк кредитування.

На вибір графіку погашення також впливає строк кредитування. Якщо клієнт планує отримати кредит на 5 років, то навряд чи варто звертати увагу на різницю в переplatі за двома схемами погашення кредиту. Якщо строк кредитування від 10 до 30 років, то сума переплати за ануїтетним графіком погашення кредиту, виданого під 15 відсотків річних, буде на 17–130% більшою, ніж при класичній схемі погашення.

Раніше було зазначено, що обираючи ануїтетний графік погашення кредиту позичальник може розраховувати на більшу суму кредиту. Саме цією можливістю досить часто керувалися клієнти кредитних установ на початку світової фінансової кризи. Кожен з них розраховував на подальше зростання доходів, а значить і на можливість дострокового погашення заборгованості. Проте економічна криза восени 2008 року змусила багатьох тверезо переглянути свої фінансові можливості, у результаті чого виникли звернення до кредитних установ з заявами щодо реструктуризації кредитів. У цьому випадку, одним з найпростіших та безкоштовних методів реструктуризації кредиту стала зміна стандартного графіку погашення на ануїтетний, що дозволило зменшити фінансове навантаження на позичальника до 25% [1]. На рис. 1 наведено схематичний графік погашення кредиту з переходом після п'ятого періоду погашення з класичного графіку погашення на ануїтетний без зміни строку кредитування.

Рис. 1 Схематичний графік переходу з класичної схеми погашення кредиту на ануїтетну

Якщо ж зміна графіку погашення кредиту все одно не дає клієнту можливості виконувати умови кредитної угоди, то банки часто застосовують інші способи реструктуризації кредиту, найпоширенішим з яких є подовження строку кредитування. Якщо ж реструктуризації потребує кредит з ануїтетним графіком погашення виданий на максимальний строк кредитування (25–30 років), то банк може запропонувати клієнту лише кредитні канікули (відстрочку платежу за тілом кредиту на строк від 3 до 12 місяців), що вирішує проблему лише тимчасово, тому що збільшує суму платежу за кредитом у майбутньому.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження показало, що ануїтетний графік погашення є важливою складовою умовою кредитування, а також одним із методів реструктуризації прострочених кредитів. В той же час і банки, і їх

клієнти повинні зважено підходити, враховуючи переваги, недоліки та обмеження ануїтету, при прийнятті рішення про використання ануїтетного графіку погашення кредиту.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пилипець О.В. Удосконалення національної системи іпотеки в умовах посилення інтеграційних процесів: дис. ... канд. екон. наук: 08.05.01 / Пилипець Олексій Володимирович. – К., 2006. – 193 с.
2. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. - 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
3. Срібна К.А. Банківське кредитування суб'єктів підприємництва регіону: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Срібна Катерина Андріївна. – К., 2008. – 204 с.

Момот Олександр Михайлович, доцент кафедри грошового обігу і кредиту, ВНЗУ «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава